

NOTAT OM UTSTILLINGSHONORAR TIL MØTE MED POLITISK LEDELSE 27.03.2014

Norske Billedkunstnere og Norske Kunsthåndverkere har med glede registrert at kulturminister Thorhild Widvey i et innlegg i Dagbladet 23.11.2013 trekker frem utstillingshonoraret som et middel for å bedre inntektsgrunnlaget for de visuelle kunstnerne i Norge, samt at statssekretær Knut Olav Åmås har uttalt at utstillingshonoraret er et satsningsområde for regjeringen.

Kjerneprinsippene i reformen for utstillingshonorar er:

1. Utstillinger av samtidskunst i statlig støttede visningssteder gir publikum viktige opplevelser, erfaringer og erkjennelser. Disse utstillingene er i liten eller ingen grad salgsarenaer.
2. Kunstnere som stiller ut i statlig støttede visningsarenaer skal honoreres for sitt arbeid, lik kunstnere på de utøvende kunstfeltene. Utstillingshonorar er ikke en støtteordning, men betaling for det arbeidet kunstnerne bidrar med i institusjonene.
3. Museene/ visningsstedene forplikter seg til honorar- og vederlagsbetaling ved inngåelse av kontrakt med kunstneren. Ordningen finansieres med friske midler.

REFORMEN VIL OPPFYLLE EN REKKE AV AMBISJONENE TIL DEN NYE REGJERINGEN

Maktspredning

Kunstinstitusjonen fastsetter eget utstillingsprogram basert på kunsthøgskolelig kvalitet i institusjonen. Dette gir maksimal spredning av den definisjonsmakten disse honorarmidlene gir.

Frihet

Vi ser dette som en viktig frihetsreform som sikrer at et større spekter av kunstnerskap får inntektsmuligheter. Vi ønsker at finansieringen av produksjonsmidler på det visuelle kunstfeltet skal skje gjennom flest mulig fagkyndige instanser. Reformen vil også frigjøre verdifull tid for kunstnerne ved å minske søknadsarbeidet, fordi utstillingsvirksomheten blir finansiert direkte som følge av utstillingsoppdraget. Dette gir økt frihet for kunstnerne til å fordype seg i det skapende arbeidet.

Kvalitet

Mer forutsigbare vilkår for kunstneren gir bedre forutsetning for kvalitet og fokus i det skapende arbeidet, heller enn den usikkerhet og spredte fokus som følger av å måtte søke ulike støtteordninger og ta andre jobber for å finansiere utstillingsproduksjonen. For institusjonenes del, vil bedre betingelser for kunstnerne gjøre de statlige arenaene mer attraktive som visningsarenaer, noe som vil resultere i mer interessante og kvalitativt bedre utstillingsprogrammer.

Mangfold

Mangfold sikres gjennom utstillingsprogrammene, og institusjonenes ulike profil og fokus. Økte muligheter til å leve av kunstnerisk virke, vil høyne statusen for yrkesgruppen og trolig gi økt bredde i rekrutteringen til yrket. Større mangfold i kunstneriske ytringer gir publikum mer å velge i og økt opplevelse av gjenkjennelse og tilhørighet.

Etterspørselsperspektivet

Utstillingshonoraret gir finansiering av de kunstnerne som er ettertraktet som utstillere på de statlige arenaene. De statlige arenaene spenner fra høyeste nasjonale nivå via regionale kunstmuseer og kunsthaller til mindre visningssteder på post 74. Ulike arenaer etterspør ulike kunstuttrykk.

Regionalisering

Kunstinstitusjonene er spredt over hele landet, fra Sørlandets Kunstmuseum i sør til Tromsø Kunstforening i nord, og utstillingshonoraret sikrer en automatisk spredning av statlige midler.

Bedre næringsvilkår, leve av egen virksomhet

Når kunstnerne får rimelig betalt for hva de faktisk leverer til samfunnet og til publikum, blir de bedre i stand til å leve av egen virksomhet. Vårt mål er at dyktige og aktive billedkunstnere og kunsthåndverkere skal oppnå normale norske årsinntekter basert på en rekke ulike inntektskilder: utstillingshonorarer, utsmykkingshonorarer/ kunst i offentlig rom, salg av kunstverk, stipender, vederlag, oppdrag for private aktører og annet arbeid hvor man nytter sin kunstneriske kompetanse.

HOLDNINGER I FELTET

Basert på samtaler med aktører i museumsfeltet, vil vi gjøre oppmerksom på at denne reformen kan møte motstand. Ledelsen i museene kan komme til å stille seg skeptiske, i redsel for å tape i egne budsjetter

eller pålegge dem ekstraforpliktelser som f.eks ved nødvendig rapportering. Det er derfor viktig at ordningen finansieres tilstrekkelig.

Vi ser for oss at denne reformen i løpet av noen år vil gi helt andre holdninger og status til kunstneres arbeid og bidrag til det offentlige kulturtilbudet. Museumsledere vil ti år frem i tid vil være stolte av å ha bidratt til den største reformen på det visuelle kunstfeltet siden 1970-tallet, sammen med Solberg-regjeringen.

EKSISTERENDE HONORARORDNINGER

Siden kunstnere i dag ikke får honorarer når de stiller ut, er det liten overlapping med andre ordninger.

1. Prosjektstøtten i Norsk kulturråd

- Søkes av kunstnere til ulike kunstprosjekter, også utstillingsproduksjoner
- Inntil nylig kunne man ikke føre opp honorar i søknadsbudsjettene, kun konkrete utgifter

Vi foreslår derfor, for å hindre overlapping, at kunstnere som mottar utstillingshonorar ved statlige utstillinger, ikke kan søke dekking av honorar i søknader om ekstra kostnadskrevende utstillingsprosjekter til Kulturrådet. Det bør fremdeles være mulig å søke om dekking av produksjonskostnader, katalogproduksjon etc, i den grad dette ikke dekkes av visningsstedet.

2. Utstillingsstipendet

- En ordning under gjennomgang i Kulturdepartementet
- Maks tildelingssum 50 000 kr. Tillater ikke oppføring av honorarer i søknadsbudsjettene
- Har en spesiell regional profil, og med regionale tildelingsutvalg

Organisasjonene har argumentert for å fjerne maksgrensen og innføre honorarer, og har tro på at dette etterkommes i revidert ordning. Som for prosjektstøtten, foreslår vi at kunstnere som mottar utstillingshonorar, ikke fører opp honorar i søknadsbudsjetter. Vi ønsker at regjeringen satser på utstillingsstipendet for å sikre en god finansiering av utstillingsproduksjonen på ikke-statlige arenaer.

BEDRE VILKÅR PÅ ALLE ARENAER

Ved å satse stort på en reform som utstillingshonoraret i statlige arenaer, vil regjeringen bidra til bedre vilkår for kunstnere som stiller ut på andre arenaer. Vi ønsker som del av reformen å:

- Utarbeide en normalkontrakt som sikrer tydelig avklaring av forpliktelsene til hhv. visningssted og kunstner. Denne kontrakten kan brukes av alle mulige aktører, både offentlige og private, og vil bidra til ryddigere forhold i næringen.
- Forhandle frem en forenklet og forbedret utstillingsvederlagsavtale slik at også f.eks. fylkeskommuner og kommuner kan velge å forplikte seg til å betale vederlag for sine utstillere.
- Tydelig markedsføre reformen, slik at andre aktører kan velge å tilslutte seg og dermed få et kvalitetsstempel: "her betaler vi kunstnerne skikkelig". Denne effekten har i stor grad slått til i Sverige med innføringen av MU-avtalen. Dette vil gi mer ordnede forhold/skriftlighet i et marked som i dag i stor grad preges av det motsatte.
- Utarbeide gode rapporteringsrutiner, slik at bruken av midlene er gjenstand for betryggende kontroll, og ikke kan pløyes inn i de ordinære driftsbudsjettene til institusjonene.
- Styrking av produksjonsmidler

Alt i alt ser vi for oss at denne reformen vil bidra til langt sunnere mekanismer i kunstfeltet, og at kunstnerne vil få større grunnlag for å kreve rimelige arbeidsvilkår på alle visningsarenaer.

Regjeringen vil med denne reformen sette en solid signatur på kunstnerpolitikken, som er svært etterlenget blant våre kunstnergrupper. Denne reformen vil gå ned i historien som en milepæl for kunstneres vilkår for deres mest sentrale arbeid, - å produsere utstillinger for et publikum.

Vi ser frem til fortsatt god dialog med departementet.

Oslo, 24. mars 2014